

економічного благополуччя сільського населення. Проте аналіз правового регулювання сталого розвитку сільських територій дає підстави стверджувати, що вітчизняне законодавство не містить визначення сталого розвитку сільських територій, його принципів та способів реалізації. Тому на сьогодні доцільним є комплексне правове регулювання сталого розвитку сільських територій шляхом розроблення та прийняття закону «Про сталий розвиток сільських територій», оскільки це, по-перше, надасть змогу закріпити визначення сталого розвитку сільських територій, адже, фахівці, юридична наука повинні оперувати легально закріпленими категоріями; по-друге, такий закон став би базовим, дозволив би відокремити виробничу сферу на селі від соціальної сфери села і сталого розвитку сільських територій, а отже зумовив би окреме фінансування, матеріально-технічне забезпечення цієї сфери; по-третє, такий закон як нормативний акт вищої юридичної сили визначив би правові, економічні та організаційні основи реалізації державної аграрної політики щодо сталого розвитку сільських територій.

ШУЛЬГА Михайло Васильович,
д.ю.н., професор, завідувач кафедри земельного та
аграрного права, Національний юридичний
університет імені Ярослава Мудрого

ДО ПИТАННЯ ПРО ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ

Проблема сталого розвитку сільських територій складна і багатогранна. Її дослідженням опікуються представники різних галузевих наук. З правової точки зору вирішення цієї проблеми залежить від низки об'єктивних та суб'єктивних чинників. Достатньо сказати, що сьогодні доречно вести мову не стільки про забезпечення сталого розвитку сільських територій, скільки про відродження українського села.

Сьогодні українські села перебувають у занепаді. Кількість сільських населених пунктів безупинно скорочується, спостерігається стійка тенденція обезлюднення сіл та зняття їх з обліку. Скорочення кількості робочих місць в

аграрній сфері та незадовільний стан соціальної інфраструктури на селі створює умови, за яких працездатне населення виїжджає із сільської місцевості. Проведення земельної та аграрної реформ для села має фактично негативні наслідки.

Слід також зазначити, що відповідні суспільні відносини, які безпосередньо або опосередковано стосуються названої сфери, регулюються нормами різних галузей законодавства як на рівні законів, так і на рівні підзаконних актів, приписи яких часто не узгоджені між собою або навіть протирічать один одному тощо. Єдиний координаційний центр, який би забезпечував злагоджену правову регламентацію відносин, що формуються, наприклад, в аграрному секторі і в сфері соціально-економічного розвитку сільських територій та підвищення рівня життя сільського населення, відсутній. Тією чи іншою мірою до правового регулювання цих відносин залучені норми аграрного, господарського, цивільного, земельного, фінансового, податкового, трудового та інших галузей законодавства. При цьому лише окремі з них за своїм характером є спеціальними, більшість же з них має «прописки» в своїх галузях законодавства.

Україна – аграрна держава. Аграрні та земельні перетворення, які були започатковані в незалежній Україні ще в 90-х роках минулого століття, дозволили збільшити валове виробництво сільськогосподарської продукції. Але проблема розвитку сільських територій залишилась не розв'язаною.

Концепція розвитку сільських територій, схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 23 вересня 2015 р., не тільки визначає проблему, на розв'язання якої вона спрямована, а й містить аналіз причин виникнення та обґрунтування необхідності її розв'язання.

Мета Концепції полягає в створенні необхідних організаційних, правових та фінансових передумов для сільського розвитку. Її реалізація розрахована на період до 2025 р.

Проблема погіршення соціально-економічного та екологічного стану сільських територій, як впливає із змісту Концепції, має вирішуватись на

основі комплексного підходу до розвитку сільських територій. Одним із варіантів вирішення цієї проблеми було б формування певного сегмента спеціального законодавства, яке б регулювало комплекс однорідних суспільних відносин, що виникають у процесі сталого розвитку сіл та селищ, тобто сільських територій. Йдеться про відносини, які стосуються відродження українського села, створення належного соціально-економічного та екологічного стану сільських територій, підвищення рівня життя сільського населення тощо.

Такі відносини близькі та нерозривно пов'язані з аграрними відносинами, які виникають у сфері виробництва сільськогосподарської продукції та визначально впливають і на інші відносини, передовсім у сфері переробки і реалізації сільськогосподарської продукції та ін.

Саме вони складають основу предмета аграрного права як самостійної галузі.

Самостійним видом суспільних відносин, які безпосередньо пов'язані з аграрними та входять до складу предмета аграрного права, мають виступати, на переконання А.М.Статівки та В.М.Єрмоленка, відносини соціальної спрямованості. На необхідність включення до предмета аграрного права відносин соціального розвитку слушно наголошують Коваленко Т.О., Гафурова О.В., Гаєцька-Колотило Я. З. та інші.

Як відомо, суспільні відносини, які складають предмет аграрного права, характеризуються динамічністю. Йдеться не тільки про розширення або звуження кола цих відносин, а й про їх внутрішню трансформацію.

Проведення сучасних аграрної та земельної реформ зумовило зміни в характері суспільних відносин, які складають предмет аграрного права. В основі цих змін багатоманітність права власності в аграрній сфері, нових організаційно-правових форм використання земель як основного засобу виробництва та форм ведення сільськогосподарського виробництва.

Входження до складу аграрних відносин соціальної складової зумовлює специфіку у правовій регламентації відповідних відносин. Ці відносини

забезпечують формування сприятливого середовища для мешканців сільської місцевості. Вони перебувають у тісному зв'язку з виробничими аграрними відносинами. Особливість, яка об'єднує види аграрних відносин, полягає в належності їх до забезпечення сільськогосподарської діяльності.

УРКЕВИЧ Віталій Юрійович,
д.ю.н., професор кафедри земельного та
аграрного права, Національний юридичний
університет імені Ярослава Мудрого

ПРО ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ МАЙНОВИХ ВІДНОСИН У СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ КООПЕРАТИВАХ

Однією зі сфер наукових інтересів академіка Віталія Івановича Семчика було дослідження правових проблем кооперування у сільському господарстві, правового становища сільськогосподарських кооперативів і зокрема майнових правовідносин за участю цих суб'єктів аграрного господарювання. Відповідні наукові положення можна відшукати у низці наукових праць, опублікованих ученим з цієї проблематики, зокрема таких як: «Имущественные правоотношения в сельском хозяйстве» (1984 р.), «Правовое обеспечение развития кооперации» (у співавт., 1988 р.), «Кооперация и право» (1991 р.), «Концепція правового регулювання утворення пайових і неподільних фондів у кооперативних організаціях» (1995 р.), «Право власності в споживчій кооперації України» (у співавт., 1996 р.), «Кооперативне право» (у співавт., 1998 р.), «Організаційно-правові засади діяльності сільськогосподарської кооперації» (1998 р.), «Право власності і майнові правовідносини в кооперації України» (2005 р.) та ін. У названих та інших працях В.І. Семчик не лише звертав увагу на проблемні правові питання функціонування сільськогосподарських кооперативів, а й влучно пропонував шляхи їх розв'язання з урахуванням існуючих економічних і соціальних реалій, а також рівня розвитку аграрного законодавства. Розглянемо актуальні питання сучасного правового регулювання майнових відносин у сільськогосподарських кооперативах.